

RAADSVOORSTEL

Rv. nr.:

B en W-besluit d.d.: 4-4-2017

B en W-besluit nr.: 17.0170

Naam programma:

Jeugd en onderwijs

Onderwerp:

Overkoepelende visie jeugdbeleid en participatie

Aanleiding: In de motie Brede visie op jeugd (M150040/1) verzoekt de raad om binnen deze raadsperiode overkoepelend jeugdbeleid te ontwikkelen.

In de motie Jongerenparticipatie 2.0 (kaderbrief 2016-2019, Motie KB/1) vraagt de raad om de jongerenparticipatie te moderniseren en uit te breiden met vormen die vraaggericht zijn en de doelen op te nemen in een nieuw te formuleren overkoepelend jeugdbeleid.

Doel: Deze visie is tot stand gekomen door de rode draad uit bestaand beleid over jeugdigen te halen. Samen met de inbreng van de jeugdigen zelf en organisaties in de stad is zo de overkoepelende visie geschreven voor toekomstig domeinoverstijgend beleid dat van belang is voor jeugdigen. Jeugdigen zullen – net als andere bewoners - betrokken worden bij de totstandkoming van dit toekomstig beleid en ze hebben daar zelf handreikingen voor gedaan. Leiden moet voor jeugdigen een fijne stad zijn om te wonen, een stad waar ze kansen krijgen en waar ze ook hun steentje kunnen bijdragen. Het is een stad waar er buitenruimte is voor ontmoeting, spelen en sporten. Door onderwijs en werk, passend bij talenten, kunnen jongeren hun capaciteiten benutten, wordt hen eigenwaarde gegeven en leren ze op eigen benen te staan. Waar nodig is er voor jeugdigen en hun ouders ondersteuning.

Kader:

- Beleidsplan Maatschappelijke Ontwikkeling, Iedereen telt mee
- Sociaal Maatschappelijke Structuurvisie 2025, Leven in Leiden

Overwegingen: Veel beleidsstukken hebben betrekking op jeugdigen of ze zijn een onderdeel van de doelgroep van het beleid. Op basis van deze bestaande beleidsstukken en de input van jeugdigen en maatschappelijke organisaties is een overkoepelende visie geschreven over jeugd en participatie. Deze visie dient als leidraad voor toekomstig beleid dat betrekking heeft op jeugdigen.

Financiën: nvt

Inspraak/participatie: Er zijn 350 a 400 jeugdigen bevroegd op onderwerpen die zij belangrijk vinden en hoe zij betrokken willen worden bij beleidskeuzes.

Daarnaast hebben er twee brainstormsessies met Leidse maatschappelijke partners plaatsgevonden waar zij input gegeven hebben over wat er opgenomen moet worden in een overkoepelende visie op het jeugdbeleid.

Vervolgens is er een inspraakperiode geweest; vijf organisaties hebben een schriftelijke inspraakreactie ingediend.

Evaluatie: nvt

Bijgevoegde informatie: nvt

RAADSBESLUIT:

De raad van de gemeente Leiden:

Gezien het voorstel van burgemeester en wethouders (Raadsvoorstel van 2011), mede gezien het advies van de commissie,

BESLUIT

De Overkoepelende visie Jeugdbeleid en participatie vast te stellen, met daarin als belangrijkste punten:

1. Jeugdigen worden geraadpleegd bij beleidsvorming, -uitvoering en -evaluatie als dit beleid op hen betrekking heeft;
2. Deze raadpleging sluit qua vorm aan bij hun leeftijd en leefstijl;
3. Jeugdigen worden gestimuleerd zelf activiteiten te ontplooien en kunnen daarbij gebruik maken van ondersteuning van bestaande organisaties;
4. Bij beleidsvorming die jeugdigen aangaat wordt rekening gehouden met de belangen van jeugdigen zodat zij volop kunnen meedoen, gelijke kansen krijgen, zich kunnen ontwikkelen en perspectief hebben;
5. De overkoepelende visie jeugdbeleid dient als leidraad voor toekomstig gemeentelijk beleid dat betrekking heeft op jeugdigen;
6. De motie Brede visie op jeugd M150040/1 en de motie Jongerenparticipatie 2.0, KB1 bij kaderbrief 2016-2019, als afgedaan te beschouwen.

Gedaan in de openbare raadsvergadering van,

de Griffier,

de Voorzitter,

Onderwerp	Overkoepelende visie jeugdbeleid en participatie
------------------	---

Besluiten:

De Overkoepelende visie Jeugdbeleid en participatie vast te stellen, met daarin als belangrijkste punten:

1. Kennis te nemen van de inspraakreacties op de Overkoepelende visie jeugdbeleid en participatie;
2. De beantwoording van de inspraakreacties vast te stellen;
3. De insprekers schriftelijk op de hoogte te stellen van het antwoord en besluit van het college.

De Raad voor te stellen de overkoepelende visie jeugdbeleid en participatie vast te stellen met daarin als belangrijkste punten:

4. Jeugdigen worden geraadpleegd bij beleidsvorming, -uitvoering en -evaluatie als dit beleid op hen betrekking heeft;
5. Deze raadpleging sluit qua vorm aan bij hun leeftijd en leefstijl;
6. Jeugdigen worden gestimuleerd zelf activiteiten te ontplooiën en kunnen daarbij gebruik maken van ondersteuning van bestaande organisaties;
7. Bij beleidsvorming die jeugdigen aangaat wordt rekening gehouden met de belangen van jeugdigen zodat zij volop kunnen meedoen, gelijke kansen krijgen, zich kunnen ontwikkelen en perspectief hebben;
8. De overkoepelende visie jeugdbeleid dient als leidraad voor toekomstig gemeentelijk beleid dat betrekking heeft op jeugdigen.
9. De Raad voor te stellen om de motie Brede visie op jeugd M150040/1 en motie Jongerenparticipatie 2.0 KB/1 bij kaderbrief 2016-2019 als afgedaan te beschouwen.

Perssamenvatting:

Het college heeft ingestemd met de beantwoording van de inspraak op de Overkoepelende visie jeugdbeleid en participatie en stelt de gemeenteraad voor dit visiedocument vast te stellen. De overkoepelende visie gaat in op de wensen van jeugdigen om mee te denken over voor hen relevante onderwerpen. Tevens wordt ingegaan op hoe Leiden een plezierige stad kan zijn om op te groeien met gelijke kansen en perspectief voor alle jeugdigen.

**OVERKOEPELENDE VISIE
JEUGDBELEID
&
PARTICIPATIE**

Gemeente Leiden

April 2017

(Versie: Inspraak verwerkt, 27-3-2017)

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Jeugdigen aan het woord	3
2.1 Welke onderwerpen vinden jeugdigen belangrijk	3
2.2 Hoe willen jeugdigen betrokken worden bij gemeentelijk beleid	
3. Overkoepelende visie op jeugd	5
4. Vormen en niveaus van participatie	7
5. Jeugdparticipatie: wat biedt Leiden	8
6. Samenvattend	9
Twee bijlagen over jeugdparticipatie bij bestaande beleidsnota's	

1. INLEIDING

Van de Leidse bevolking is ruim 36% jonger dan 27 jaar. Deze jeugdigen zijn van grote betekenis voor de stad. Hun inbreng is vaak creatief en waardevol en daarmee een verrijking. Het zijn stadgenoten die we serieus nemen en waar we nog beter naar moeten luisteren dan we tot nu toe doen. Niet alleen als het betrekking heeft op jeugdbeleid, de mening, inbreng en participatie van jeugdigen is op alle beleidsterreinen waar ook andere stadgenoten hun mening kunnen geven waardevol. Als beleid relevant is voor jeugdigen worden zij niet alleen betrokken bij de beleidsvorming maar ook bij de uitvoering en de evaluatie van beleid. De mening van een jeugdige is even belangrijk als van een volwassene. En hoe kunnen we zo naar jongeren leren kijken dat we hun waarde beter gaan zien, ook als ze net even anders zijn dan andere jongeren.

Gemeentelijk beleid is van invloed op het leven van jeugdigen. Dit gaat over hun leven thuis, op school, in de wijk en daarbuiten. Als de verschillende gemeentelijke beleidsvisies naast elkaar worden gelegd, komen er tal van aspecten naar voren die onderdeel uitmaken van onze visie op jeugd. Maar wat is de rode draad, wat verbindt deze en toekomstige beleidsvisies als het gaat om onze blik op jeugdigen. Met andere woorden, waar kunnen jeugdigen (en hun ouders) in Leiden op rekenen, vanuit welke waarden wordt beleid vormgegeven? Op alle gebieden of het nu gaat om wonen, leefomgeving, onderwijs, werk, vrije tijd of zorg. En wat vinden jeugdigen zelf, wat zijn voor hen belangrijke onderwerpen en hoe willen ze daarbij betrokken worden?

In het laatste kwartaal van 2016 zijn 350 a 400 kinderen en jongeren ingegaan op de uitnodiging om te vertellen welke onderwerpen zij belangrijk vinden en hoe zij betrokken willen worden bij de keuzes die de gemeente maakt. Dit heeft veel ideeën en enthousiasme opgeleverd. Daarnaast zijn partners in de stad uit verschillende domeinen uitgenodigd om hun mening te geven over de rode draad in het jeugdbeleid. Er zijn brainstormsessies gehouden waarin zij hebben aangegeven wat er in opgenomen moet worden.

De raad heeft gevraagd de bestaande jongerenparticipatie te moderniseren door deze uit te breiden met vormen die vraaggericht van aard zijn, begeleiding bieden voor de verwezenlijking van praktische ideeën en inzetten op ondernemingsgezindheid en zelfredzaamheid. De raad vraagt om dit op te nemen in een nieuw te formuleren overkoepelend jeugdbeleid en hierover in gesprek te gaan met jongeren en nieuwe organisaties. Deze notitie gaat hierop in.

2. JEUGDIGEN AAN HET WOORD

Deze notitie begint met de mening van de jeugd zelf. De hoogste klassen van de basisschool, middelbare scholieren, MBO-studenten en jongerenambassadeurs hebben in de afgelopen maanden via debatten op de scholen en workshops hun mening gegeven over welke onderwerpen zij belangrijk vinden. Ook hebben ze veel ideeën geopperd over de wijze waarop zij betrokken willen worden bij besluiten die de gemeente neemt over onderwerpen die zij van belang vinden.

2.1 Welke onderwerpen vinden jeugdigen belangrijk

Er is een aantal onderwerpen die die door veel jeugdigen genoemd zijn en daarbij worden ook enkele concrete voorbeelden gegeven:

- ✓ *Milieu en duurzaamheid*
'Volwassenen denken alleen aan nu, dat ze snel naar hun werk willen en daarom snelwegen moeten hebben. Jongeren denken ook aan de toekomst en vinden bijvoorbeeld de natuur ook belangrijk.'
'Jongeren moeten inspraak krijgen op toekomstonderwerpen, omdat ze later met de beleidskeuzes te maken krijgen die nu gemaakt worden'.
Jongeren vragen o.a. ook vaak om schone speelplekken en meer prullenbakken in Leiden.
- ✓ *Ruimtelijke plannen*
Jongeren missen een buurtcentrum in de wijk waar ze kunnen chillen en waar het gezellig is. Ze willen meepraten over speelplekken en voetbalveldjes en over beleidskeuzes die de

toekomst aangaan. Heel vaak komt terug dat jongeren vinden dat er te weinig winkels voor hen zijn.

✓ *Entertainment en cultureel aanbod*

Veel jongeren vinden dat er te weinig mogelijkheden zijn voor jongeren onder de achttien jaar. Ook vinden ze dat aan de zichtbaarheid van activiteiten nog wel wat te verbeteren is. En er is meer variatie in het culturele aanbod nodig. Het tijdelijk initiatief van De Buurt (bij het Centraal Station) werd meermaals als positief voorbeeld genoemd. MBO-studenten worden in uitgaansgelegenheden regelmatig geweigerd omdat zij geen studentenkaart (HBO en WO) hebben; hun oproep is om uitgaansgelegenheden open te stellen voor 18+ MBO-ers.

✓ *School*

Jeugdigen pleiten voor gezonde schoolkantines en schone scholen en gymzalen. Ze vinden klassen nogal eens te groot. Over de invloed van de leerlingenraad op school wordt verschillend gedacht; sommigen vinden dat de leerlingenraad door de schoolleiding serieus genomen wordt, anderen vinden dat er te weinig met hun inbreng gedaan wordt.

2.2 Hoe willen jeugdigen betrokken worden

Laat ons meepraten, -beslissen en -doen

Jeugdigen geven heel duidelijk aan mee te willen praten, beslissen en doen, maar ook dat zij niet zozeer het laatste woord hoeven te hebben. Opvallend is dat in het hele onderzoek veelvuldig naar voren komt dat jeugdigen graag sámen willen beslissen. Iedereen moet volgens hen de kans krijgen mee te praten, belangen en bezwaren moeten worden afgewogen en vanuit daar moet er een beslissing worden gemaakt.

Kom naar ons toe

'Kom de klas in, de wijk, het buurthuis of kom naar de sportclub'. Jeugdigen zien vooral graag dat de gemeente hen actief komt opzoeken. Neem een ideeënbus mee, zorg voor interactieve en online-inspraak of geef op school een thema-les. Over het algemeen willen jongeren graag onder schooltijd of via social media meepraten en -beslissen over specifieke zaken en concrete vragen. Ze geven aan het druk te hebben en weinig zin te hebben om hun vrije tijd eraan te besteden. Wèl speelt mee dat jongeren zich niet serieus genomen voelen en vaak het idee hebben dat het meepraten en meebeslissen 'toch geen zin heeft'. Dit is opmerkelijk vaak genoemd. Het ontmoedigt hen om daadwerkelijk actie te ondernemen en zich actief in te zetten voor veranderingen die zij graag zien.

Maak gebruik van social media

Social media is volgens jeugdigen een laagdrempelige manier om hen te bereiken. Er zijn veel mogelijkheden in het gebruik van social media om hen daarin te bereiken en ze benadrukken de rol die jongeren daar zelf in kunnen spelen. Zo geven ze aan dat het goed zou zijn een website, facebookpagina of Instagram account te ontwikkelen. (Het middel verschilt per leeftijdscategorie. De jongere doelgroep zit bijvoorbeeld vooral op Instagram en nauwelijks op facebook). Hierop kunnen jongeren hun mening geven, ideeën plaatsen of klachten kenbaar maken. Jeugdigen willen stemmen over onderwerpen die hen aangaan door middel van een makkelijke link naar een online formulier of een bepaalde app waarbij een stem uitgebracht kan worden op stellingen. Een dergelijke stemronde past volgens hen goed binnen maatschappijleerlessen of een mentoruur. Er kan dan gelijk aandacht worden besteed aan het gemeentelijke politieke stelsel.

Maak jongereninspraak zichtbaar, begrijpelijk, aantrekkelijker en laagdrempelig

Veel jeugdigen wisten bij aanvang van de georganiseerde workshops niet wat jongereninspraak precies inhield en wisten hier maar moeilijk voorbeelden van te noemen. Het is dus belangrijk in communicatie naar jongeren een duidelijke vertaalslag te maken en er voor te zorgen dat zij begrijpen waar een sessie of bijeenkomst over gaat. Daarbij geven ze aan dat de verschillende mogelijkheden tot inspraak zichtbaarder moeten worden.

Laat zien wat er met onze input gebeurt

Dit is een belangrijke voorwaarde voor jongerenparticipatie en inspraak. Heel vaak komt in de gesprekken naar voren dat jeugdigen het gevoel hebben dat zij niet serieus genomen worden en misschien wel mee mogen praten maar dat er uiteindelijk niks met hun input gedaan wordt. Jeugdigen geven aan dat ze pas als ze kunnen zien wat er met hun inspraak gedaan wordt, ze er ook vaker

gebruik van zullen maken. Eén van de jongerenambassadeurs verwoordde het als volgt: 'lastig bij deze groep vond ik dat ze telkens bleven vragen; maar wordt er wel ècht iets mee gedaan? Omdat wijzelf (red. jongerenambassadeurs) ook niet altijd terug zien wat er met ons advies gebeurt, vind ik het lastig hen op deze vraag een antwoord te geven'.

3. OVERKOEPELENDE VISIE OP JEUGD, DE RODE DRAAD VOOR BELEID

Het overkoepelende jeugdbeleid wordt samengevat in vier thema's. Die zijn niet alomvattend maar wel de rode draad die terug moet komen in Leids beleid dat jeugdigen aangaat. Deze rode draad is tot stand gekomen op basis van bestaande Leidse nota's en de input van jeugdigen en van andere stadspartners die uitgenodigd waren mee te denken over het beleid.

Leiden, een fijne stad voor kinderen en jongeren

Leiden is voor jeugdigen een kansrijke en plezierige stad om te wonen. De stad biedt hen een veilige en stimulerende omgeving, waarin ze hun talenten kunnen ontwikkelen en naar vermogen kunnen bijdragen aan de maatschappij. We hebben een realistische verwachting van kinderen en jongeren. We gaan daarbij uit van de positieve kracht van jeugdigen en ouders. Jeugdigen praten mee over beleid dat voor hen belangrijk is en willen, net als ieder ander, zien dat er iets met hun mening gebeurt. Alle jeugdigen van verschillende achtergronden kunnen meedenken over hoe een mooie samenleving en een plezierige stad er voor hen uit zien en dragen ook hun steentje daaraan bij. Er wordt niet óver jeugdigen gesproken maar mèt jeugdigen en met hun ouders.

Kinderen moeten zo zorgeloos mogelijk opgroeien. Een veilige sociale omgeving is daarvoor nodig. Daar maken niet alleen ouders, burens, familie en vrienden deel van uit, maar ook bijvoorbeeld sportverenigingen, jongerencentra en de (brede) school. Als het gaat om opvoeding, leerprestaties, hulpvragen, etc. voor jonge kinderen, zijn ouders of verzorgers de bepalende factor. Armoede is van grote invloed op het leven van kinderen. Kinderen van ouders met een laag inkomen willen net zo graag meedoen aan activiteiten als andere kinderen, bijvoorbeeld op het gebied van buitenschoolse activiteiten, huiswerkbegeleiding, sport en cultuur. Zij kunnen daarom gebruik maken van deze basisvoorzieningen, al dan niet met behulp van fondsen. Armoede geeft ook meer kans op lage schoolprestaties. Arme gezinnen lopen ook een groter risico op verwaarlozing en mishandeling, jeugdhulp heeft een belangrijke rol om dit te voorkomen.

De doelgroep van het Leidse jeugdbeleid begint bij -9 maanden en loopt tot 27 jaar. Kinderen leren door te spelen, samen te sporten, door vallen en opstaan, door alle vormen van vrijetijdsbesteding, voor oudere jeugd door een eigen jeugdcultuur en risicogedrag. We stimuleren jeugdigen om mee te doen aan de maatschappij. Jeugdigen leren om zelf vorm te geven aan hun eigen leven en bij te dragen aan dat van anderen. Door mee te praten, mee te denken en mee te doen, ontwikkelen jongeren zich en wordt hun binding met de maatschappij vergroot.

Voor jongeren met een handicap zijn de stad en de voorzieningen fysiek toegankelijk. Het VN-verdrag inzake rechten van personen met een handicap is in 2016 geratificeerd en geldt voor alle leeftijden, dus ook voor jeugdigen. Het onderwerp heeft raakvlakken met veel beleidsterreinen en er wordt in Leiden een integraal plan van aanpak opgesteld. We streven naar een 'inclusieve samenleving'; voor iedereen is een plek, iedereen kan meedoen.

Ontmoeten, spelen en sporten

Kinderen hebben veel ideeën voor het inrichten van speelruimte en ze worden daarom actief hierbij betrokken. Oudere kinderen vinden de speelplekken nu vaak niet leuk en vragen om natuurspelen en spannende toestellen. Kinderen geven ook aan dat ze het belangrijk vinden dat speelplekken (inclusief gymzalen) schoon en rookvrij zijn. Ze vragen ook om meer groen in de stad. Jeugdigen willen elkaar kunnen ontmoeten in hun vrije tijd; ze hebben daar zelf ideeën over en – met waar nodig hulp van volwassenen – er kan aan jeugdigen hierin eigenaarschap gegeven worden.

De hele buitenruimte is potentiële speel- en beweegruimte. Het is daarom van belang deze kindvriendelijk in te richten. De buitenruimte biedt ook mogelijkheden voor sport. De openbare ruimte

is sober ingericht, maar schoon, heel en veilig. De inrichting van speelplekken is flexibel en duurzaam. Er zijn voldoende veilige, uitdagende en gevarieerde speelmogelijkheden in de wijk in een groene omgeving voor zowel jonge als oudere kinderen.

Door het kinderwerk en TOS leren kinderen samen spelen. Het jongerenwerk (12+) vindt plaats op basis van een vrijwillig karakter, samen met jongeren op een laagdrempelige wijze en het richt zich op jongeren die extra ondersteuning nodig hebben bij hun ontwikkeling tot zelfredzame volwassenen. Het jongerenwerk biedt hen begeleiding en leert hen kansen en talenten te zien en te benutten.

Jongerenwerkers vervullen hierbij een pedagogische en coachende rol ten opzichte van de jongeren. Als jeugdigen zelf activiteiten willen organiseren kunnen zij ondersteuning krijgen.

Kinderen die op jonge leeftijd met sport in aanraking komen en hier plezier in hebben, blijven vaak ook op oudere leeftijd sporten. Sport staat voor de kernwaarden bewegen, ontmoeten, gezondheid en omgaan met winst en verlies en is daarmee van grote waarde voor de ontwikkeling van ieder kind.

Actief op eigen benen leren staan; van onderwijs naar werk

In het onderwijs krijgen alle jeugdigen gelijke kansen. Zij moeten hun capaciteiten kunnen benutten en daardoor het maximale uit zichzelf kunnen halen. Leerlingen ontvangen onderwijs dat aansluit bij hun ontwikkelingsmogelijkheden. Ze worden voorbereid op de snel veranderende samenleving en arbeidsmarkt. Een doorgaande leerlijn van voorschoolse voorziening en peuterspeelvoorziening tot en met universiteit wordt gestimuleerd.

Educatie en kwalificatie verbetert de positie van jongeren op de arbeidsmarkt. Alle jongeren krijgen optimale kansen een startkwalificatie te halen en vervolgens een baan te vinden of - indien dit niet mogelijk is - een vorm van dagbesteding die aansluit op hun talenten.

Voor een 18-jarige verandert er veel op het gebied van wet- en regelgeving. De verantwoordelijkheid voor een 18-plusser om op eigen benen te staan ligt in de eerste plaats bij de jongere zelf (rekening houdend met het individu). Werk en zelfstandigheid zorgen voor eigenwaarde. Voor het vinden van werk is voldoende opleiding en ook huisvesting van belang. De gemiddelde leeftijd waarop jongeren zelfstandig gaan wonen is 22 jaar. Waar zorg nodig is, is er een goede aansluiting tussen onderwijs en zorg en is er woonbegeleiding.

Ook financieel verandert de positie van een 18-jarige. Achttien-minners worden daarom voorbereid op de veranderende financiële situatie als ze achttien worden (schulden voorkomen, keuzes maken, kennis hebben van zorgverzekering, belastingteruggave e.d.). Financiële zelfstandigheid biedt goede kansen om talenten en kwaliteiten verder te ontwikkelen.

Ieder mens heeft wel beperkingen maar waar een beperking het onmogelijk maakt om op eigen benen te staan, ontvangt de jongere de zorg en hulp die nodig is en wordt de jongere ondersteund om zelf een zinvolle invulling te geven aan zijn leven, passend bij zijn talenten.

Ondersteuning voor jeugdigen en ouders als het nodig is

Dat gezond opgroeien belangrijk is, staat buiten discussie. Preventie helpt om een zwaardere zorgvraag te voorkomen. Dat begint al met -9 maanden. Informatie en advies aan ouders en jeugdigen wordt gegeven vanuit de jeugdgezondheidszorg. Ook het bieden van lichte opvoedondersteuning valt onder gezond opgroeien. Gezondheid van jongeren wordt door veel factoren beïnvloed, o.a. door gezonde voeding maar ook door sport en bewegen.

Voor kinderen die extra ondersteuning nodig hebben in het onderwijs werken gemeenten en de samenwerkingsverbanden passend onderwijs samen aan onderwijs-zorgcombinaties, zodat deze kinderen toch optimale kansen hebben. Het onderwijs is een belangrijke samenwerkingspartner voor een integrale aanpak, thuis en op school. Iedere school heeft een vaste contactpersoon in een Jeugd- en Gezinsteam. De Jeugd- en Gezinsteams vervullen een centrale rol bij het verhogen van de kwaliteit van de jeugdhulp en de vermindering van het zware gebruik van specialistische voorzieningen. Nazorg en een vinger aan de pols houden kan terugval voorkomen.

Indien nodig wordt er extra hulp ingezet maar zodra het mogelijk is wordt deze genormaliseerd en afgeschaald; lichte ondersteuning waar kan, zwaarder waar nodig. Zowel voor een lichte hulpvraag als een zware is het CJG de ingang. Er is aandacht voor de behoefte van de jeugdige en van de ouder. Er wordt uitgegaan van 1gezin1plan of 1huishouden1plan. De jeugdige en zijn gezin staan centraal in

de ondersteuning van alle hulpverleners, zij hebben de regie in het hulpplan. Wanneer de veiligheid van het kind in het geding is, staan het belang van het kind en bemoeizorg voorop, het kind is hoofdpersoon in de aanpak. Het taboe op huiselijk geweld en kindermishandeling moet doorbroken worden, het moet bespreekbaar worden,, waardoor geweld eerder herkend en erkend wordt. Integrale vroeghulp kan via het CJG geboden worden vanuit een team met daarin verschillende disciplines. Wordt een jongere 18 jaar dan is zorgcontinuïteit van belang. Voor de 16-27-jarigen is er een aanbod dat aansluit bij hun (veranderende) behoeften. Samenwerking tussen JGT en SWT is hierbij een voorwaarde.

Jeugdige en ouders hebben zoveel als mogelijk medezeggenschap over de persoon van de hulpverlener. Diversiteit en respect voor ieders achtergrond en ook het oog hebben in de aanpak voor jeugd met een niet-westerse achtergrond zoals de kinderen van vluchtelingen, is een vanzelfsprekendheid bij de aanbieders.

4. VORMEN EN NIVEAUS VAN PARTICIPATIE

Jeugdigen willen betrokken worden bij beleidskeuzes die over hen gaan. We vragen daarom hun mening en betrekken deze in de besluiten. In de afgelopen jaren is dit verschillend verlopen (zie overzicht nota's in de bijlage); bij een aantal beleidsnota's zijn jongeren niet betrokken geweest, terwijl bij andere bijvoorbeeld King for a Day jeugdigen bevraagd heeft via speciaal georganiseerde bijeenkomsten of debatten..

Jeugdigen geven aan dat ze vaker actief meedoen als er iets met hun inbreng gebeurt maar dat ze hier niet altijd vertrouwen in hebben. Daarom gaat we daar meer aandacht aan geven, door op zijn minst terug te koppelen wat er met hun inbreng gebeurd is en welke invloed het heeft gehad. (Collega's jeugdbeleid kunnen hier faciliteren in het betrekken van jeugdigen.)

Vormen en niveaus van participatie

Het Verwey-Jonkerinstituut heeft in 2016 onderzoek gedaan naar de staat van jeugdparticipatie in ons land met de inwerkingtreding van de Jeugdwet per 1-1-2015. In het onderzoek wordt onderscheid gemaakt naar twee *vormen* van jeugdparticipatie: ten eerste betrokkenheid bij de totstandkoming en evaluatie van beleid (verticale participatie) en ten tweede betrokkenheid bij de uitvoering van beleid (horizontale participatie). Bij horizontale participatie gaat het erover dat jongeren ideeën hebben die ze ook zelf willen uitvoeren, al dan niet met hulp van derden, bijvoorbeeld het organiseren van een sportmanifestatie, een cultureel evenement of een actie voor een goed doel. Zie <http://www.verwey-jonker.nl/doc/2016/staat-jeugdparticipatie-nederland-2016.pdf>

Daarnaast is er onderscheid te maken tussen verschillende *niveaus* van participatie:

informereren over bepaalde thema's die betrekking hebben op jongeren, raadplegen over zaken die jongeren aangaan, inspraak hebben bij totstandkoming en uitvoering van beleid, ongevraagd advies geven en – van een andere orde - stimuleren om eigen initiatieven te ontplooien, eigen ideeën uit te voeren.

Waarom is jongerenparticipatie van belang

Jeugdigen hebben het recht om mee te praten over hun situatie en over voorzieningen die er ook voor hen zijn. Als we de mening van jeugdigen horen, zullen voorzieningen beter aansluiten op de behoeften van hen en zal de kwaliteit verbeteren. Jeugdigen hebben ook een signalerende rol. Door ze mee te laten denken en ze de kans te geven hun eigen ideeën ook uit te voeren, empowered dit hen; het draagt bij aan de ontwikkeling van zelfvertrouwen, zelfrespect en sociale verantwoordelijkheid. Ze benutten hun talenten. Jongeren, inclusief de studenten in onze stad, weten ook wat leeftijdgenoten aan aanbod willen, het aanbod zal daardoor beter aansluiten op de vraag. Dit draagt bij aan een aantrekkelijke en eigentijdse stad voor deze doelgroep.

In het overzicht van beleidsnota's op de afzonderlijke terreinen (zie bijlage) valt op dat in de afgelopen periode de verticale participatie van jongeren uiteenloopt. Bij sommige beleidsthema's zijn jongeren

ruim bevraagd op hun wensen, bij andere nota's is bij de totstandkoming geen enkele betrokkenheid van jongeren geweest, terwijl ze wel met de beleidsuitvoering te maken krijgen. Daarnaast is er de participatie in de vorm van het uitvoeren van ideeën, dus de horizontale participatie. Er is niet een overzicht te geven van alles wat jongeren hierin doen, simpelweg omdat een deel zich buiten betrokkenheid en ook het blikveld van de gemeente afspeelt.

5. JEUGDPARTICIPATIE: WAT BIEDT LEIDEN

Leiden heeft een aantal organisaties die zich bezighoudt met jeugdparticipatie. Hier volgt er een aantal. Deze opsomming is niet uitputtend, er zijn zeker nog meer organisaties die actief jeugdigen ondersteunen in het uitvoeren van ideeën.

Stichting Move

Move is een organisatie die ondersteuning biedt bij het realiseren van ideeën van basisscholieren in verschillende studentensteden (horizontale participatie). Ze doet dit met hulp van universiteitsstudenten. Sinds een aantal jaren is Move ook actief in Leiden. Scholieren en studenten werken samen om een idee uit te voeren. Voorbeelden in Leiden: een insectenhotel, een groentetuin, een theatervoorstelling, een zelfgemaakt kunstwerk, een mooier schoolplein. Financiering is er vanuit fondsen e.d. Soms wordt een projectsubsidie vanuit de gemeente Leiden gegeven.

King for a Day

Dit jongerenplatform is de Leidse tak van de organisatie Diversion en voert in opdracht van de gemeente vier taken uit:

- ondersteunen van jongerenambassadeurs. De jongerenambassadeurs zijn van alle leeftijden en halen ideeën en meningen op bij kinderen en jongeren op school, op evenementen en jongerenactiviteiten en op andere plaatsen waar jeugdigen te vinden zijn.
- het organiseren van adviessessies met jeugdigen, waarbij het thema in overleg met de gemeente wordt bepaald.
- het organiseren van jeugddebatten met raadsleden
- voert met jongeren als changemakers de We Can Young campagne uit, in samenwerking met ExposeYour, die hiervoor peereducators opleidt.
- doet regelmatig onderzoek naar actuele trends onder jongeren.
- In het verleden werd ook ondersteuning gegeven aan jongeren die graag een idee tot uitvoering wilden brengen (horizontale participatie). Een voorbeeld is de frisfeesten. KFaD is gestopt met deze vorm van ondersteuning omdat er niet veel vraag naar was, maar ook omdat we als gemeente meer op zoek waren naar betrokkenheid van jongeren bij beleid. Er werd daarom vervolgens meer ingezet op verticale participatie, zoals hierboven benoemd. De taak in het ondersteunen van jongeren die een activiteit willen organiseren kan door King for a Day weer makkelijk worden opgepakt als daar vraag naar is.

Studio Moio

Studio Moio zet zich onder meer in voor MBO-jongeren die voortijdig van school dreigen te vertrekken. De organisatie helpt jongeren stages te vinden, bij Studio Moio zelf of elders. Studio Moio richt zich daarbij op de passie van de jongere en laat hier zoveel mogelijk de stage op aansluiten. Studio Moio heeft samen met MBO-jongeren een groot praktijkonderzoek gedaan naar het verbeteren van mogelijkheden voor gelijke kansen in het onderwijs. Hierin is te lezen wat voor jongeren belangrijk is, wat verbeterpunten voor het onderwijs zijn en ook de plannen die jongeren zelf hebben ten aanzien van kansen in het onderwijs.

Ook organiseerde Studio Moio samen met jongeren een campagne over wat jonge mantelzorgers nodig hebben, was er aandacht voor de barrières waar jongeren met een beperking tegenaan lopen in het onderwijs. De organisatie ondersteunde jongeren bij het realiseren van een droom en het bedenken van oplossingen door jongeren van maatschappelijke vraagstukken. Het gaat dus bij Studio Moio vooral over horizontale en in sommige gevallen over verticale participatie. Bij een aantal initiatieven is er co-financiering door de gemeente.

TOS, Stichting Jongerenwerk Midden Holland, en ExposeYour

Een van de taken van het jongerenwerk is om ondersteuning te bieden bij talentontwikkeling. Jongeren die iets willen organiseren – en zo hun talenten ontwikkelen – kunnen aankloppen bij het jongerenwerk (horizontale participatie). Dit geldt ook voor kinderen van de basisschoolleeftijd; zij kunnen van TOS ondersteuning krijgen bij het uitvoeren van een idee om een activiteit te organiseren voor kinderen.

ExposeYour is een informatie-, hulp- en adviesknooppunt voor partijen in Leiden die contact hebben met 12 tot 27 jarigen en het is een ontmoetingsplek voor jongeren. ExposeYour is tevens een sociale makelaar. Veel van het werk van ExposeYour wordt met en door jongeren uitgevoerd. En ExposeYour zal jongerencommunities gaan oprichten, gericht op belangenbehartiging en initiatieven voor en door jongeren, jongeren werken dit laatste zelf verder uit.

Cliëntenparticipatie in de jeugdhulp

Op het niveau van Holland Rijnland zijn er in het beleidsplan 'Hart voor de jeugd' afspraken over drie niveaus van cliëntenparticipatie van jongeren: binnen het eigen hulpverleningsplan, binnen de organisatie van waaruit de hulp plaatsvindt en binnen het beleid. Via bijvoorbeeld raden of bijeenkomsten kunnen jongeren duidelijk maken wat ze nodig hebben en kunnen ze ook thema's laten agenderen. Als het gaat om jonge kinderen zijn het de ouders die participeren. In de contracten van de gemeente Leiden en ook van andere regiogemeenten met de aanbieders worden afspraken gemaakt over de participatie, die vervolgens door de aanbieders georganiseerd wordt.

Een voorbeeld is de Jongerenraad van Cardea, die bestaat uit cliënten (en ex-clieñten) van Cardea tussen de 14 en 23 jaar. Het doel is het geven van gevraagd en ongevraagd advies aan de organisatie en daarbuiten. In de praktijk gaat dit verder en worden er bijvoorbeeld ook eigen initiatieven van jongeren gestimuleerd.

En er is nog veel meer

Lang niet alle jeugdparticipatie hoeft plaats te vinden op initiatief van of met subsidie van de gemeente. Er bestaan veel vormen van participatie die floreren zonder hulp van de gemeente of die zich buiten de directe blik van de gemeente bevinden. Veel scholen hebben een leerlingenraad, ROC Leiden en ROC ID hebben een studentenraad. Op middelbare scholen worden activiteiten op initiatief van jongeren binnen en buiten de schoolmuren georganiseerd. En onze stad kent heel wat studentenverenigingen, scoutinggroepen en andere jeugdclubs en jongerenorganisaties waar initiatieven van de jongeren tot bloei worden gebracht. Denk ook aan LIFF, M25, Gay Straight Alliance, ongeorganiseerde jongeren die culturele activiteiten in 'De Buurt' hebben georganiseerd Wat een rijkdom.

Sinds begin 2016 heeft Leiden een cultuurmakelaar. Deze is er weliswaar niet speciaal voor jongeren maar voor alle Leidenaren. In de praktijk melden jongeren die een cultureel evenement willen organiseren zich bij de Cultuurmakelaar of ook wel bij een grotere cultuurinstelling (De Nobel, theater Ins Blau) of de gemeente. De cultuurmakelaar en de gemeente zijn soms subsidieverstrekker en soms meedenker.

Van 2011 tot 2014 kende Leiden een jongerenpanel (zoals we ook het stadspanel hebben); een digitaal participatie-instrument waarmee de mening van jongeren werd opgehaald. Maar er waren weinig opdrachtgevers (vanuit de gemeente en daarbuiten) die een vraagstuk inbrachten. Hierdoor – en in combinatie met het gegeven dat het onderhouden van het jongerenpanel veel tijd kost omdat de deelnemers 'uit de doelgroep groeien' - is besloten het jongerenpanel op te heffen. De leeftijd voor deelname aan de stads/wijkenquête is wel verlaagd van achttien naar zestien jaar.

6. SAMENVATTEND

Jeugdigen zijn een verrijking voor onze stad. Ze maken niet alleen een groot deel van onze Leidse bevolking uit, ook hun creativiteit is vaak waardevol en hun bijdrage maakt Leiden tot een mooiere stad voor iedereen. We gaan daarom meer naar hen luisteren dan we in het verleden gedaan hebben en ze worden betrokken bij gemeentelijke beleidsbesluiten.

Veel jeugdigen hebben de afgelopen periode hun stem laten horen. Ze hebben het druk. Ze gaven hun mening over onderwerpen die ze belangrijk vinden en willen graag hierover meedenken, mits ze ook terug horen wat er met hun input gedaan wordt en of het van invloed is op de besluiten van de

BIJLAGE 1

Overzicht jongerenparticipatie bij beleidsvorming

Stand van 17 willekeurig gekozen beleidsnota's:

Vorm van jeugdparticipatie heeft plaatsgevonden:

- Evenementenbeleid
- Cultuurbeleid
- Voor alle jongeren perspectief
- Spelen en bewegen (nog in wording, gaat gebeuren)
- Beleidsplan Leerplicht en RMC (enquête niet over beleidsvoornemens maar wel over ervaring met de uitvoering)
- Hart voor de Jeugd

Daarnaast is er in geval van jonge kinderen sprake van ouderparticipatie:

- Beleidskader Peuterspeelopvang en VVE
- Leerlingenvervoer (geen beleidsnota maar een verordening) wel evaluatie,
- Samenwerken aan Onderwijskansen. Geen inspraak vooraf, wel nauwe samenwerking met ouders, waardoor er invloed op de uitvoering is.

Er heeft geen jongerenparticipatie plaatsgevonden bij de beleidsvorming van de volgende nota's :

- Verleiden tot bewegen, sportnota
- Integraal veiligheidsbeleid
- Beleidsplan participatiewet
- Regiovisie geweld in huiselijke kring Hollands Midden (m.u.v. tieners in de vrouwenopvang, deze zijn wel bevraagd)
- Beleidskader maatschappelijke zorg
- Ruimte maken voor gezondheid
- Nota Wonen 2020
- Invoeringsregeling combinatiefuncties en plannen van aanpak van de werkgevers van de combinatiefunctionarissen

BIJLAGE 2

Overzicht beleidsterreinen gemeente Leiden of regio, de visies op jongeren en jongerenparticipatie

❖ *Voorschools en schools:*

Beleidssterrein	Looptijd	Leeftijd	Lokaal/regionaal
Peuterspeelopvang en VVE	Niet aangegeven	2-4 jaar	Lokaal
<p><i>Visie op peuters:</i> Bijdrage leveren aan opvoeding en ontwikkeling, samen met ouders en andere voorzieningen en verbanden. De peuterspeelopvang is verbonden met de pedagogische gemeenschap en biedt een veilige, stabiele en stimulerende omgeving om op te groeien. De samenwerking kan verschillende vormen aannemen, al naar gelang de behoefte van de ouders van de mogelijkheden in de wijk. De samenwerking vergroot kansen op sociale binding, betrokkenheden participatie van ouders en kinderen. Versterking van de doorgaande leerlijn; schakel tussen voorschool en basisonderwijs, zowel fysiek, educatief en rond uitwisseling van gegevens. Voorwaarde is wel dat spelen de basis vormt voor het leren Kinderen kunnen gebruik maken van vertrouwde opvang, op vertrouwde locaties en dor vertrouwde leidsters. Peuterspeelzaalwerk heeft een wijkgerichte netwerkfunctie als onderdeel van laagdrempelige voorzieningen in de wijk voor spelen, ontmoeten en leren. Versterken van de verbinding met de pedagogische gemeenschap, inspelen op behoeften en mogelijkheden van ouders en kinderen.</p> <p><i>Jeugdparticipatie:</i> Ouders hebben een vragenlijst voorgelegd gekregen over gebruik, kwaliteit, belang, samenwerking, aantal uren opvang etc.</p>			

Beleidssterrein	Looptijd	Leeftijd	Lokaal/regionaal
Onderwijskansenbeleid	2014-2017	0 t/m 12	Lokaal
<p><i>Visie op kinderen:</i> Alle kinderen in het onderwijs krijgen gelijke kansen. Kinderen kunnen hun capaciteiten benutten en het maximale uit zich zelf halen. Daarvoor moeten kinderen het onderwijs krijgen dat ze nodig hebben. Onderwijskansenbeleid zich op kinderen die een risico hebben op taalachterstand. Kinderen van 0 tot 4 jaar kunnen een plaats krijgen in voorschoolse voorzieningen en deelnemen aan een educatief programma. In de basisschoolperiode wordt er gezorgd voor aanbod van taalstimulerende programma's in aanvulling op VVE- en taalbeleid op onderwijskansenbeleid. Daarbij moet sprake zijn van een doorgaande leerlijn van peutertijd tot basisschool. Ouders worden gezien als een van de belangrijkste bepalende actoren als het gaat om het verbeteren van leerprestaties van hun kinderen.</p> <p><i>Jeugdparticipatie:</i> Kinderen zijn niet bevroegd. Ouders zijn in beperkte mate bevroegd op hun wensen en behoeften rondom voorschoolse voorzieningen, schoolse-activiteiten en ouderbetrokkenheid. Ouders zijn actief betrokken bij de uitvoering van de projecten, waardoor ze ook invloed hebben op de uitvoering als zodanig. Daarnaast levert dit input voor de eerstvolgende beleidsperiode.</p>			

Beleidssterrein	Looptijd	Leeftijd	Lokaal/regionaal
Leerplicht en vsv		5-23 jaar	Regionaal
<p><i>Visie:</i> Alle kinderen in Nederland hebben recht op onderwijs om zich te ontwikkelen en ontplooiën. Zo kunnen zij zich voorbereiden op de maatschappij en de arbeidsmarkt.</p> <p><i>Participatie:</i> Voor de beleidsnota zijn ouders en jongeren niet bevroegd. Wel wordt er tevredenheidsonderzoek gehouden onder jongeren en ouders; uitkomsten worden meegenomen.</p>			

❖ *Vrije tijd:*

Beleidsterrein:	Looptijd	Leeftijd	Lokaal/regionaal
Sport. Nota: Verleiden tot bewegen	2013-2018	Alle leeftijden	lokaal
+ Combinatiefuncties		Leerlingen primair en voortgezet onderwijs	lokaal
<p>Visie op jongeren in sport en bewegen: Geen specifieke visie op jongeren. algemene visie: Meer mensen gaan sporten en bewegen en 75% van de Leidenaren voldoet aan de beweegnorm uit het olympisch plan. Omdat sport en bewegen , gezond zijn, ontmoeten, plezier hebben en participeren stimuleert. Leiden maakt het voor iedereen mogelijk te bewegen en te sporten. Jongeren zijn een aparte doelgroep voor sportstimulering omdat het aantal jongeren in Leiden dat aan de beweegnorm voldoet is achtergebleven bij de landelijke ontwikkelingen. Verder zijn er jongeren met een ongezonde leefstijl of overgewicht. en sport is een zinvolle vrijetijdsbesteding waardoor er minder overlast ontstaat en de participatie en betrokkenheid van jongeren aan de samenleving groter kan worden. Dit gebeurt door schoolsportcursussen, jeugdsubsidies en combinatiefunctionarissen.</p> <p><i>Jeugdparticipatie:</i> Heeft niet plaatsgevonden.</p> <p>Combinatiefuncties: Er wordt gestimuleerd dat kinderen lid worden van een sportvereniging. Jongeren worden betrokken bij het organiseren van sportactiviteiten op straat en bij de sportverenigingen. Het bevorderen van een gezonde leefstijl, het verminderen van overlast , het vergroten van de het aantal jongeren dat voldoet aan de beweegnorm. het bevorderen van de jeugd tot 18 jaar vertrouwd raakt met kunst- en cultuurvoren en sport.</p> <p>Jeugdparticipatie: ?</p>			

Beleidsterrein	Looptijd	Leeftijd	Lokaal/regionaal
Spelen en bewegen in Leiden	2017 - ?	Geen leeftijdsgrenzen	lokaal
<p>Visie op jongeren (nog vast te stellen) :</p> <p>Er is voldoende speelruimte In de directe omgeving van kinderen en jongeren De hele buitenruimte is potentiële speelruimte en is dus kindvriendelijk Er zijn mogelijkheden voor sport in de openbare ruimte Kinderen spelen en bewegen in een groene omgeving. Ze worden verleid tot buiten sporten en spelen De openbare ruimte is sober ingericht, maar schoon, heel en veilig. Speeltuinen zijn een aanvullende voorziening op het spelen in de openbare ruimte Speelplekken worden flexibel en duurzaam ingericht. Jeugd wordt betrokken bij de inrichting van speel- en sportplekken.</p> <p><i>Jeugdparticipatie:</i> Moet nog vorm krijgen. Nota is nog in wording.</p>			

Beleidsterrein	Looptijd	Leeftijd	Lokaal/regionaal
Cultuurnota	2012-2018	vanaf basisschoolleeftijd tot 25 jaar	lokaal
<p><i>Visie op jongeren:</i> Cultuur heeft speciale aandacht voor ontwikkelen en ontdekken van talent en heeft speciale aandacht voor jongeren. Dat vereist een bepaald cultureel voorzieningenniveau in Leiden, met een culturele programmering die bij hen past. Aandacht voor talentontwikkeling, met prioriteit voor cultuureducatie voor jongeren en kansen voor makers.</p> <p>Cultuureducatie is één van de speerpunten. Omdat we het belangrijk vinden dat kinderen en jongeren al vroeg</p>			

kennismaken met kunst, erfgoed en media en zo leren ontdekken wat cultuur voor henzelf en voor de maatschappij betekent. Cultuureducatie is onontbeerlijk: voor persoonlijke ontwikkeling, voor de creativiteit van onze samenleving als geheel en om in de top van de kenniseconomie te kunnen meedoen. Cultuureducatie kan ook bijdragen aan sociale binding en aan onderling cultureel begrip.

Wij willen dat in Leiden iedere jongere tot 25 jaar tijdens de schoolloopbaan (zowel onder als na schooltijd) kennis met cultuur maakt en aan verschillende vormen van cultuur deelneemt. Onder schooltijd, maar ook daarbuiten. Verder willen we een breed en kwalitatief goed aanbod in de stad. Ons uitgangspunt daarbij is dat er een doorlopende leerlijn in de cultuureducatie moet zijn: kennismaken, leren, uitvoeren.

Er is een Jeugdcultuurfonds opgericht om het cultuureducatief aanbod laagdrempeliger en toegankelijker.

Jeugdparticipatie:

King for a Day heeft bijeenkomsten georganiseerd speciaal voor jongeren om kansen en wensen te inventariseren. Doel was om jongeren te betrekken bij de inhoud van de nota en bij het proces rondom de totstandkoming van de cultuurnota. Jongeren van 12 tot 20 zijn hiervoor benaderd (voortgezet onderwijs en MBO) en jongeren van 18-25 jaar (HBO en WO) die in Leiden wonen, werken of naar school gaan.

Daarnaast zijn studenten bevestigd die zelf een cultureel evenement voor de stad hebben georganiseerd; hoe en waarom zijn de initiatieven ontstaan, waar loopt men tegenaan, wat zou er anders of beter kunnen, hoe kijken ze aan tegen het cultureel aanbod in Leiden.

Beleidssterrein	Looptijd	Leeftijd	Lokaal/regionaal
Evenementennota	Niet aangegeven	Alle leeftijden	Lokaal
<p>Visie op jongeren: Evenementen met als doelgroep jongeren is een van de mogelijkheden om voor subsidie in aanmerking te komen. Alertheid op voldoende aanbod voor jongeren.</p> <p>Jeugdparticipatie: Er is een enquête gehouden onder het jongerenpanel (12-22 jaar). hun mening is gevraagd over onder meer deelname aan evenementen, voorkeur, wat er wordt gemist, welke evenementen kunnen beter verdwijnen etc.</p>			

❖ *Werk en geld*

Beleidssterrein	Looptijd	Leeftijd	Lokaal/regionaal
Beleidsplan Participatiewet Gemeente Leiden		Alle leeftijden	Lokaal
<p>Visie op jongeren: Geen visie speciaal op jongeren Er is wel een aparte nota Aanpak Jeugdwerkloosheid.</p> <p>Aanpak in het project JA: Gerichte aanpak van jongeren: jongeren tot 27 jaar worden begeleid in het project JA. Aandacht voor jongeren met een arbeidsmarktbeperking. Intensief contact met VSO en praktijkscholen. Project Stage Nieuwe Stijl richt zich op hoogopgeleiden zonder werk.</p> <p>Werk sluit aan bij competenties van jongeren. Educatie en kwalificatie verbetert hun positie op de arbeidsmarkt. De verantwoordelijkheid om op eigen benen te staan ligt bij de jongere zelf. (hierbij rekening houdend met het individu) Financiële zelfstandigheid biedt de beste kansen om talenten en kwaliteiten verder te ontwikkelen. Werk en zelfstandigheid zorgen voor eigenwaarde. Een uitkering is een tijdelijk vangnet. Jongeren kunnen leren van hun fouten en verdienen een tweede kans.</p> <p>Jeugdparticipatie: Bij de totstandkoming zijn jongeren niet betrokken geweest.</p>			

Beleidsterrein	Looptijd	Leeftijd	Lokaal/regionaal
Schuldsanering. Pilot Debt? to no debt!	Pilot	18-27 jaar	Lokaal

Visie op jongeren:
Als schulden snel worden opgelost kan de jongere zich weer richten op de toekomst. Hiermee wordt perspectief geboden en kan de neerwaartse spiraal doorbroken worden. Jongeren worden geholpen om duurzaam van hun schulden af te komen en hun leven weer op orde te krijgen.

Jeugdparticipatie:
Heeft niet plaatsgevonden bij het vormgeven van de pilot. De pilot is wel ontstaan op basis van de urgentie die ervaren werd bij organisaties als Cardea en Expose Your. Bij de evaluatie zullen jongeren geïnterviewd worden over hun ervaringen met het project. Bij de beoordeling hiervan zal vooral gekeken worden naar de mate van stabiliteit in het leven de jongeren vergeleken met de situatie aan het begin van hun deelname aan het project.

Beleidsterrein	Looptijd	Leeftijd	Lokaal/regionaal
Gezondheid			
'Ruimte maken voor gezondheid'	2014-2018	Alle leeftijden	Lokaal

Visie op jongeren:
Jongeren is specifieke aandachtsgroep vanwege levenslange schade voor hun gezondheid ten gevolge van ongezonde gewoontes op jonge leeftijd. Leiden neemt deel aan JOGG en zet in op verstandig gebruik van alcohol en middelen.
Leiden neemt deel aan het landelijke programma Jongeren op gezond gewicht.

Jeugdparticipatie:
Er zijn geen jongeren betrokken geweest bij het tot stand komen van de nota.

❖ Jeugdhulp

Beleidsterrein	Looptijd	Leeftijd	Lokaal/regionaal
Hart voor de jeugd	2014-2017	0-18 jaar	Regionaal maar met Leidse versie

Visie op jongeren:
Kinderen een veilige en stimulerende omgeving bieden; Kinderen laten leren door positieve ondersteuning; Realistische verwachtingen hebben van kinderen; Een aansprekende discipline hanteren.
Niet over jongeren (en ouders) praten maar met jongeren.

Jeugdparticipatie:
Heeft plaatsgevonden via Landelijk cliëntenplatform Jeugdzorg, JSO en Zorgbelang Zuid Holland.
Er zijn bijeenkomsten georganiseerd voor groepen jongeren, voor ouders, voor pleegouders en cliëntenraden om hun mening te horen.

Beleidsterrein	Looptijd	Leeftijd	Lokaal/regionaal
Voor alle jongeren perspectief	Vanaf 2016	16-27 jaar	Lokaal

Visie op jongeren:
Geen enkele jongere tussen wal en schip.
Uitgaan van eigen kracht van de jongere. Inzetten op normaliseren en afschalen; lichte ondersteuning waar kan, zwaarder waar nodig.
Ontschotting en ontkokering van het gemeentelijk apparaat zodat de jongere zelf centraal staat. Verbinding tussen onderwijs en zorg; onderwijs kan in een vroeg stadium signaleren; prioriteit geven aan verbinding tussen scholen, pluscoach en RMC met JGT's en SWT's verbeteren. Wonen en financiën zijn randvoorwaardelijke zaken

om een zelfstandig bestaan op te bouwen. Continuïteit van zorg na het 18^e levensjaar als jongere nog niet zelfstandig kan functioneren: jongeren niet loslaten voordat voldaan is aan drie randvoorwaarden: koppeling aan mentor/social parent uit informele netwerk, zinvolle passende dagbesteding en huisvesting.

Jeugdparticipatie:

De Jongerenraad van Cardea heeft advies uitgebracht.

Zes organisaties hebben in het project l'm ready! jongeren gevraagd om leeftijdgenoten te interviewen die in een pleeggezin wonen of in specifieke zorginstellingen. Hieruit zijn tien aanbevelingen voortgekomen die zijn meegenomen in de oplossingsrichtingen van deze notitie.

Beleidssterrein	Looptijd	Leeftijd	Lokaal/regionaal
Maatschappelijke zorg (nog in inspraak)	2017-2025	18+	Holland Rijnland (maar aanpak ook lokaal gericht)

Visie op jongeren:

Jongeren vanaf 18 die niet in staat zijn zich op eigen kracht of met hulp te handhaven in de samenleving zijn veelal aangewezen op het domein Maatschappelijke zorgen Beschermd wonen. Voor deze groep zijn ook tussenvoorzieningen gewenst. (bv. kamer/woontraining)

Uitgangspunt voor lokaal beleid is vraaggerichte ondersteuning, eigen kracht, eigen regie, vroegsignalering en preventie, toegang tot ondersteuning is laagdrempelig, integraal en op maat.

Opbouw van het volume van housing first, crisisopvang en respijtwoningen voor jongen, lokaal wonen en zorg gezamenlijk oppakken tbv jongeren.

Niet Eén gezin één plan maar Eén huishouden één plan.

Uitgangspunten:

Jeugdparticipatie:

Er zijn twee bijeenkomsten gehouden waar een flink deel van de deelnemers tussen 18 en 27 jaar was. Hun inbreng is vertaald in de beleidsnotitie. Deze leeftijdsgroep bleek andere wensen te hebben dan de oudere deelnemers.

❖ *Veiligheid:*

Beleidssterrein	Looptijd	Leeftijd	Lokaal/regionaal
Regiovisie geweld in huiselijke kring Hollands Midden	2014-2018	Alle leeftijden	Regionaal

Visie op jongeren:

Het taboe op huiselijk geweld en kindermishandeling moet doorbreken worden, waardoor geweld eerder herkend en erkend wordt. De veiligheid van kinderen en hun ontwikkelingsmogelijkheden staan voorop; kinderen zijn hoofdpersoon in de aanpak. Veiligheid moet er zijn voor alle betrokkenen, bij voorkeur in de thuissituatie. Er wordt daarbij gebruik gemaakt van eigen kracht en van het sociale netwerk van familie, buurt en vrienden.

Jeugdparticipatie:

Bij de totstandkoming van de nota zijn jongeren niet betrokken geweest.

Bij veerkracht: tieners in de vrouwenopvang, zijn bevraagd wat zij nodig hebben in de vrouwenopvang. De stichting Kinderpostzegels – betrokken bij Veerkracht – heeft landelijk onderzoek gedaan naar de mening van kinderen in de opvang.

Inmiddels is gestart met een programma om mensen die uit de vrouwenopvang komen een vragenlijst voor te leggen. Kinderen vanaf 6 jaar worden bevraagd; bijvoorbeeld of zij zich nog veilig voelen, hoe zij terug kijken op de tijd in de vrouwenopvang etc.

Beleidsterrein	Looptijd	Leeftijd	Lokaal/regionaal
Integraal veiligheidsbeleid	2015-2018	Alle leeftijden	Lokaal
<p><i>Visie op jongeren:</i> Geen visie specifiek op jongeren. Er is wel een aparte paragraaf gewijd aan Jeugd- en jongerenoverlast met als doel het voorkomen, beperken en terugdringen van overlast door jongeren, met daarin acties benoemd.</p> <p><i>Jeugdparticipatie:</i> Deze heeft bij de totstandkoming van de nota niet plaatsgevonden.</p>			

❖ *Wonen*

Beleidsterrein	Looptijd	Leeftijd	Lokaal/regionaal
Nota Wonen 2020	Tot 2020	Alle leeftijden	Lokaal
<p>Visie op jongeren: Er is geen specifieke visie op jongeren. Wel wordt er ingezet op extra studentenwoningen en starterswoningen voor pas afgestudeerden. Deze afspraak komt terug in de 'Prestatieafspraken Leiden 2015-2020'. Er zijn ook afspraken over het aantal sociale huurwoningen maar deze zijn er voor ieder van de doelgroep en niet specifiek voor jongeren. In de huisvestingsverordening Holland Rijnland is wel een contingent opgenomen voor bijzondere doelgroepen waar onder jongeren in de jeugdzorg.</p> <p>Jeugdparticipatie heeft niet plaatsgevonden.</p>			

Beantwoording inspraak 'Overkoepelende visie jeugdbeleid en participatie'

Inleiding

Voor u ligt de beantwoording van de inspraak op de 'Overkoepelende visie jeugdbeleid en participatie'. Dit document is geschreven op basis van al eerder vastgesteld beleid en als rode draad voor de toekomst. Mede aanleiding hiervoor waren twee moties, een betreffende een brede visie op jeugd (M150040/1) en de motie Jongerenparticipatie (motie bij KB/1 bij kaderbrief 2016-2019).

Van oktober t/m december zijn samen met King for a Day tussen de 350 en 400 jeugdigen en jongerenambassadeurs gevraagd hun mening te geven over wat zij belangrijke onderwerpen vinden en hoe zij betrokken willen worden bij beleid. Daarnaast zijn er twee brainstormbijeenkomsten geweest met andere partners uit uiteenlopende domeinen. Mede op basis hiervan is de conceptvisie tot stand gekomen.

Op 31 januari jl. is door het College van Burgemeester en Wethouders deze visie vastgesteld voor inspraak. De visie heeft ter inzage gelegen tot 24 maart.

Inspraakreacties zijn ontvangen van Wessel Kruijer/STAD, Studio Moio, King for a Day (Diversion), Stichting Move en de Adviesraad WMO/Jeugd en richten zich vooral op het onderdeel participatie.

In het onderstaande overzicht is de reactie van deze organisaties samengevat en voorzien van antwoord van ons college. In de meeste gevallen leidt dit niet tot aanpassing van de notitie maar is de inspraak wel van waarde bij de uitvoering van de notitie. In enkele gevallen wordt voorgesteld de tekst van de notitie wel aan te passen.

Inspraakreacties en beantwoording

Organisatie	Inspraakreactie	Voorstel tot wijziging	Reactie	Nota aanpassen?
Wessel Kruijer/STAD	Leiden heeft een organisatie als STAD nodig.		In Haarlem en Alkmaar, waar stichting STAD actief is – zien we dat zij een mooie bijdrage leveren aan de stad; jongeren zetten met behulp van STAD activiteiten neer voor leeftijdgenoten die gewaardeerd worden en waardoor er een diverser aanbod ontstaat. In contact met de gemeenten Haarlem en Alkmaar valt op dat in vergelijking met Leiden minder organisaties actief zijn op het gebied van jongerenparticipatie.	Nee
Wessel Kruijer/STAD	Jongerenparticipatie is een krachtig middel om jongeren te betrekken bij de stad. Dit kan in allerlei vormen maar bovenaan staat het zelf nemen van initiatief van jongeren, op het gebied van school, wijk, stad, etc. Door gebrek aan ervaring en zelfvertrouwen hebben jongeren hierbij begeleiding nodig.		Wij hechten zowel aan verticale als aan horizontale participatie. We vinden het naast het zelf nemen van initiatief ook van belang de mening van jongeren te betrekken bij de beleidsvorming. Jongeren geven zelf ook aan dat ze willen meepraten over beslissingen die hen aangaan.	Nee

			<p>We zijn het erover eens dat jongeren ondersteuning moeten kunnen krijgen. We geven in de notitie aan dat jongeren die hulp nodig hebben bij het organiseren van een activiteit in voldoende mate ondersteuning kunnen krijgen en dat deze aansluit op hun vraag.</p> <p>We zullen hier actie op ondernemen.</p>	
Wessel Kruijer/STAD	<p>Er zijn veel organisaties die zich inzetten voor participatie in Leiden, echter niet iedereen kan zijn plek vinden bij deze organisaties. Jongeren hebben veel ideeën maar weten niet altijd waar ze terecht kunnen.</p>		<p>Het is van belang dat jongeren de organisaties kunnen vinden die hen kunnen ondersteunen.</p>	<p>Aanvulling op p.10: Er zal meer bekendheid gegeven worden onder jongeren aan organisaties die hen kunnen ondersteunen bij de uitvoering van een idee.</p>
Wessel Kruijer/STAD	<p>De organisaties die in Leiden actief zijn hebben een opvoedkundig/ probleemgericht imago. Ze hebben een aanbodgericht, opvoedkundig en beleidsmatig karakter, volgens motie Jongerenparticipatie 2.0,KB1 bij kaderbrief 2016-2019 .</p> <p>Organisaties die probleemgericht zijn bereiken hun doelgroep, maar missen de resteren 95% van de Leidse bevolking.</p>		<p>Wij delen deze mening niet. Het overzicht van organisaties dat gegeven wordt in paragraaf 5 laat diversiteit zien. Bovendien willen we niet dat jongeren geproblematiseerd worden als ze alleen maar anders zijn dan andere jongeren.</p> <p>Een organisatie als King for a Day heeft de opdracht van de gemeente om de mening van jongeren op te halen omdat we dit van belang vinden voor ons beleid. Ze hebben momenteel niet de opdracht om jongeren te ondersteunen bij activiteiten. Doordat ze niet alleen voor jongeren werken maar juist zoveel samen met jongeren werken zijn ze hier wel goed toe in staat, maar wij moeten daar dan wel de opdracht eerst voor geven.</p> <p>Ook bijvoorbeeld TOS, Stichting Move en M25 zijn niet gericht op</p>	<p>Meer bekendheid geven onder jongeren aan organisaties die hen kunnen ondersteunen bij de uitvoering van een idee.</p>

			<p>jongeren met problemen. En Studio Moio ondersteunt veel jongeren die vastlopen in het onderwijs maar daarom zijn dit geen 'probleemjongeren', ze worden juist ervaren als de jongeren die talentvol zijn en die het verschil kunnen maken.</p> <p>Voor de organisaties Jeugd en Jongerenwerk en Cardea geldt inderdaad wel dat zij binnen hun doelgroep een grote groep kwetsbare jongeren hebben maar deze organisaties hebben een bredere opdracht.</p>	
Wessel Kruijer/STAD	Jongerenorganisaties spreken de taal niet van jongeren of communiceren via andere kanalen en zo worden niet de juiste jongeren bereikt.		<p>De medewerkers van de jongerenorganisaties die participatie ondersteunen bestaan grotendeels uit jongeren. Of ze werken nauw samen met jongerenambassadeurs. We zijn er benieuwd naar waar inspreker dit ziet, dan kunnen we hier actie op ondernemen.</p> <p>Voor ons bestaan er overigens geen 'juiste' en dus ook geen 'onjuiste' jongeren; alle jongeren zijn waardevol en nodigen we uit hun bijdrage aan de stad te leveren.</p>	Nee
Wessel Kruijer/STAD	Jongeren op straat geven aan dat er te weinig voor hen gebeurt in Leiden.		<p>Uit de informatie die King for a Day heeft opgehaald blijkt eveneens dat jongeren vinden dat er te weinig activiteiten voor hen zijn. Met name jongeren onder de 18 geven dit signaal af. MBO-jongeren ervaren dat ze niet altijd naar binnen mogen bij een activiteit.</p>	Nee
Wessel Kruijer/STAD	De capaciteit tot het activeren van de doelgroep mist.		<p>We nodigen STAD graag uit om samen met organisaties die in Leiden al actief zijn met voorstellen te komen om de ondersteuning aan jongeren te laten aansluiten op de vraag. Overigens kunnen</p>	Nee

			oudere jongeren ook veel zelf en is er veel eigen kracht. Voorbeelden hiervan zijn de projecten die studenten in en voor de stad neerzetten.	
Studio Moio	We (red. jongeren) worden niet persé heel warm van praten. We vinden het fijn als we mogen doen. Jongeren willen graag het verschil maken. Jongeren doen er toe, ook in het doen.	Duidelijker opnemen dat jongeren ook willen <i>doen</i> . Dat ze er toe doen ook in het doen.	We delen deze mening: jongeren doen er toe. En we willen ook graag horen wat ze vinden.	Ja. p.10 toevoegen: Niet alle jongeren houden van praten, ze zijn meer doeners. Jongeren willen graag het verschil maken, ze doen er toe, ook in het doen.
Studio Moio	Veel jongeren van Studio Moio hebben het idee 'minder' te zijn. Maar het zijn jongeren om trots op te zijn; ze bedenken mooie plannen, zij kunnen het verschil maken en dat doen ze goed. Daardoor neemt hun gevoel van eigenwaarde toe.		We delen dit standpunt.	Nee
Studio Moio	Jongeren worden weggezet in het hokje kwetsbaar terwijl hun waarde zit in hun creativiteit, ondernemerschap, andersdenken en anderszins. De uitdaging ligt niet alleen bij de jongeren maar ook bij de omgeving.	Maak expliciet ruimte in het jeugdbeleid voor jongeren die net even anders zijn.	Het is van waarde om jongeren te schatten op hun talenten, op wat ze in hun mars hebben en hen dit te laten ontwikkelen, ook als jongeren net even anders zijn. We zullen hiermee rekening houden in de uitvoering.	Nee
Studio Moio	De vraag is niet of jongeren van waarde zijn maar hoe we zo naar de jongeren kunnen leren kijken dat we hun waarde gaan zien.		We delen de aanvulling.	Toevoegen aan de inleiding: hoe kunnen we zo naar jongeren leren kijken dat we hun waarde gaan zien, ook als ze net even anders zijn dan andere jongeren.
Studio Moio	Om jongeren te laten groeien in wie ze zijn werkt het om ze te vragen bij te dragen – vanuit hun expertise - aan een oplossing in een ander domein.		We nemen dit mee in de uitvoering.	Nee

	Daag jongeren uit.			
Studio Moio	<p>Heb het lef om waarde te waarderen, zowel gemeente als partners. Financieel dan wel via een andersoortige expliciete erkenning van hun waarde. Financiële erkenning heeft ook als gevolg dat een jongere uit de armoedecirkel komt.</p>	<p>Waardeer de waarde van jongeren, financieel dan wel op een andersoortige wijze.</p>	<p>Het is zowel aan de gemeente als aan organisaties in de stad – denk hierin breed, bijvoorbeeld culturele organisaties, sport- en andere verenigingen, zorgorganisaties – om de waarde te zien van de jongeren en dit expliciet te erkennen. Als gemeente hebben we vooral een faciliterende rol, bijvoorbeeld accommodatie beschikbaar stellen en soms door het verlenen van kleine projectsubsidies.</p> <p>Het armoedeprobleem lossen we hier niet mee op, daarvoor zijn andere trajecten, bv het project JA voor het vinden van werk, Debt to no Debt bij schulden of het zakgeldproject van Libertas.</p>	Nee
Studio Moio	<p>Wij waarderen de rol van de gemeente door de gesprekken die de gemeente met jongeren voert, de tijd die besteed wordt aan het maken van plannen. De gemeente doet al veel.</p>		<p>Fijn om te horen.</p>	Nee
Stichting Move	<p>Blij dat de gemeente steeds meer nadruk legt op inspraak van jeugd. St. Move laat kinderen zelf nadenken over wat zij belangrijk vinden in hun wijk en samen met St. Move voeren de kinderen het dan uit. Talenten worden omgezet in concrete plannen en zo wordt er iets gerealiseerd voor de wijk.</p>		<p>Wij waarderen de inzet van Stichting Move. het mes snijdt aan twee kanten: kinderen zijn actief in de wijk en studenten raken meer betrokken bij de stad.</p>	Nee
Stichting Move	<p>In de notitie komen onvoldoende de HBO- en WO-studenten naar voren. Studenten leven vaak in een 'studentenbubbel' en hebben weinig contact met de stad. St. Move vindt het erg belangrijk dat studenten betrokken en verbonden zijn met hun</p>	<p>HBO- en WO-studenten meenemen als specifieke doelgroep in de notitie.</p>	<p>Wij delen de mening dat het van waarde is voor de stad en de studenten zelf om betrokken te zijn bij Leiden. Voor ons is er overigens daarin geen onderscheid tussen WO, HBO en MBO.</p>	<p>Ja. In de inleiding, paragraaf 4 en 6 komt een aanvulling: Studenten vormen een grote deel van de Leidse populatie, hun betrokkenheid</p>

	stad en dat zij daarin een actief deel zijn. In onze projecten denken studenten en kinderen samen na over de wijken de stad. Het is van belang studenten als specifieke groep mee te nemen in de notitie.			bij de stad en hun bijdrage door het organiseren van activiteiten voor de stad is van waarde voor de stad.
Stichting Move	King for a Day is gestopt met het ondersteunen van jongeren die een idee tot uitvoering willen brengen. St. Move ziet bij kinderen van 10 tot 12 jaar en bij studenten veel interesse om samen echt ideeën uit te voeren. Voorbeelden hiervan zijn de wijken Roomburg, Meerburg en Leiden Noord. Het is erg belangrijk om aandacht te blijven besteden aan horizontale participatie.	Blijf horizontale participatie ondersteunen, want er is wel behoefte aan.	Wij zijn blij met de inzet van Stichting Move die studenten en kinderen laat samenwerken om ideeën in de wijk uit te voeren. Op p. 10 van de visie staat dat wij er op toezien dat er in voldoende mate ondersteuning zal zijn. De inspraak reactie bevestigt ons hierin.	Nee
King for a Day	King for a Day is erg enthousiast dat de gemeente aan de slag gaat met verbreding en modernisering van jeugdparticipatie. Het is fijn dat de gemeente erkent dat inspraak niet alleen gaat over gebieden die jongeren direct aangaan, zoals school en entertainment maar ook bijvoorbeeld duurzaamheid en ruimtelijke plannen. King for a Day is blij dat de gemeente actief heeft geluisterd naar ideeën van jongeren bij het tot stand komen van deze nota.		Dit bevestigt ons erin om aandacht te hebben voor jeugdparticipatie. Jeugdigen zijn inwoners van de stad. Beleidskeuzes in uiteenlopende domeinen gaan ook hen aan.	Nee
King for a Day	Voor jongeren is het belangrijk dat inspraak zichtbaar en laagdrempelig is, zodat iedereen kan meedenken. Maak daarom gebruik van social media en laat beleidsmakers en gemeenteraadsleden jongeren opzoeken. De jongerenambassadeurs van King for a Day vervullen een	Maak gebruik van social media en laat beleidsmakers en raadsleden de jongeren opzoeken.	Wij onderschrijven dit.	Nee

	representatieve functie.			
King for a Day	Jongerenparticipatie is niet alleen van waarde voor de jongeren zelf – dit wordt in de notitie sterk benadrukt - maar ook van belang is voor de stad als geheel.	Jongerenparticipatie is van waarde voor de hele stad.	Wij onderschrijven dit. In de inleiding staat dit al maar wij zullen dit verder op in de nota nog eens toevoegen zodat hier geen misverstand over kan bestaan.	Aan paragraaf 4 toevoegen: De bijdrage van jongere is ook voor de stad als geheel van waarde en niet alleen voor de jongeren zelf.
King for a day	Aanvulling op de taken van King for a Day: Als jongeren met thema's en ideeën komen onderzoek King for a Day deze samen met hen en onderneemt hier actie op.	Aanvulling bij de taken van King for a Day.		Aanvulling op p.8 met deze taak.
King for a Day	King for a Day blijft in de toekomst de stem van jongeren vertegenwoordigen en denkt graag met de gemeente mee over aanvullingen en veranderingen.			Nee
Adviesraad WMO/Jeugd Leiden	Stel budget beschikbaar voor op te zetten activiteiten.		Er zijn verschillende mogelijkheden om activiteiten te co-financieren. Als blijkt dat dit structureel niet voldoende is voor activiteiten door jongeren, gaan we zoeken naar oplossingen.	Nee
Adviesraad WMO/Jeugd Leiden	Maak concreet hoe je activiteiten die participatie van jeugdigen willen stimuleren wil gaan faciliteren.	Maak concreet hoe de gemeente gaat faciliteren.	Samen met een aantal organisaties in de stad die actief zijn op dit terrein, inventariseren we de mogelijkheden.	Nee
Adviesraad WMO/Jeugd Leiden	Er is aandacht nodig voor het bereiken van specifieke doelgroepen om hen ook te kunnen laten participeren. We denken aan bijvoorbeeld vluchtelingen, jongeren in de jeugdzorg en zwerfjongeren.		Wij onderschrijven het belang van participatie door de genoemde jongerengroepen en zullen aandacht besteden aan het bereiken van ook deze jongeren. We werken niet met specifieke doelgroepen.	Ja
Adviesraad WMO/Jeugd Leiden	(bijeen niet-functionerend jeugdpanel) Richt een klankbordgroep van jongeren in die zich thematisch bezig houden met verschillende beleidsterreinen. Kijk hierbij naar goede	Stel een klankbordgroep van jongeren in die zich thematisch bezighoudt met vraagstukken.	In Leiden hebben we meerdere mogelijkheden om de mening van jongeren te vragen. Een voorbeeld hiervan is King for a Day en de daarbij aangesloten jongerenambassadeurs. De	Nee

	voorbeelden elders. Deze klankbordgroep is een makkelijk centraal aanspreekpunt voor organisaties en beleidsmedewerkers.		jongerenambassadeurs worden getraind om de mening van jongeren op te halen. Wij ervaren dit als een toegankelijk aanspreekpunt.	
Adviesraad WMO/Jeugd Leiden	Geef aan wat jongeren met een beperking merken van de ratificatie van het VN-verdrag handicap, hoe gaat het College dit concreet aanpakken.	Geef aan wat jongeren met een beperking gaan merken van het VN-verdrag.	Door ons college is een werkgroep ingesteld om te inventariseren wat er nodig is op uiteenlopende beleidsterreinen. De adviesraad WMO zal hier tzt bij betrokken worden.	Nee